HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

ברשות אחת חייב בשתי רשויות פטור [א] ואמר רבה [א]והוא שיש חיוב חטאת ביניהם אבל כרמלית לא אביי אמר אפילו כרמלית אבל פיסלא לא רבא אמר אפי' פיסלא ואזדא רבא לטעמיה דאמר רבא רשות שבת כרשות גיטין דמי אין שם לא מצר ולא חצב מאי פירש רבי מרינוס משמו [ב]כל שנקראת על שמו היכי דמי אמר רב פפא דקרו ליה בי גרגותא דפלניא יתיב רב אחא בר עויא קמיה דר' אסי ויתיב וקאמר משמיה דר' אסי בר חנינא חצובא מפסיק בנכסי הגר מאי חצובא אמר רב יהודה אמר רב שבו תיחם יהושע לישראל את הארץ ואמר רב יהודה אמר רב לא מנה יהושע אלא עיירות העומדות על הגבולין אמר רב יהודה אמר שמואל [ג]כל שהראהו הקב"ה למשה חייב במעשר לאפוקי מאי לאפוקי קיני קניזי וקדמוני תניא רבי מאיר אומר נפתוחא ערבאה ושלמאה רבי יהודה אומר הר שעיר עמון ומואב רבי שמעון אומר ערדיסקים אסיא ואספמיא: **מתני'** [ד]היו שנים מעידין אותו שאכלה שלש שנים ונמצאו זוממים משלמין לו את הכל שנים בראשונה שנים בשניה ושנים בשלישית

משלשין

ברשות אחת. ברה"ר עצמה שהוציא בה חצי גרוגרת ראשון באותה עצמה הוציא האחרון: **בשתי רשויות.** הרבים המופלגים זה מזה פטור דרשויות מחלקות ס"ל: **ואמר רבה.** אימתי חשיבי שתי רשויות: **והוא שיש חיוב חטאת ביניהן.** שיש רה"י בין שתי רה"ר שאם הוציא ממנו להן או מהן הכניס לו חייב חטאת הלכך חשיב הפסק לעשותן שתים: **אבל כרמלית.** כגון בקעה שבינתים לא מחלקא להו דבטל מן התורה להכא ולהכא: **אבל פיסלא לא.** כגון חתיכת עץ או עמוד שאין גבוה י' (א) אמות ואין רוחב ד' א"נ גבוה י' אלא שאין רוחב ד' דהוי מקום פטור דאפילו מדרבנן מותר לטלטל מתוכו לרה"ר ומרה"ר לתוכו וכן מתוכו לרה"י ומרה"י לתוכו וכיון דבטל לגמרי להכא ולהכא אפילו מדרבנן דליכא מקום חשוב של ד' טפחים הלכך לא הוי הפסק: **רבא אמר אפילו פיסלא.** מחלקת הרשויות לפטרו מחיוב שבת דלא גרע ממצר וחצב: **ואזדא רבא לטעמיה.** דאמר לעיל [נה:] אפי' לענין שבת: **כרשות גיטין דמי.** דאמרי' במס' גיטין בהזורק (דף עז.) דאם הקנה לה חצרו להתגרש וזרק לה גט ונפל על הפיסלא שבחצר אינה מגורשת דהא פיסלא מקום אחר הוא בפני עצמו ואינו בכלל חצר וחצר הקנה לה ולא פיסלא דחד מקום מושיל אינש תרי מקומות לא מושיל אינש הכי מפרשינן לה התם וקאמר רבא רשות שבת דומה לרשות גיטין דה"נ לענין שבת הויא הך פיסלא מקום חשוב בפני עצמו ומחלק רשויות אם הוא ממוצע בינתים דכי היכי דלא בטיל פיסלא לגבי חצר ה"נ לא בטיל הכא לענין שבת לגבי רה"ר: וקבעי גמרא לר' יוחנן דאמר המיצר והחצב מפסיקין בנכסי הגר [נה.] שלא יקנה בחזקת חבירו עד שיחזיק בשתיהן ואם אין שם לא מצר ולא חצב דאינה מסויימת במצריה מה לי אמר רבי יוחנן כמה צריך להחזיק שיקנה הכל דאילו רב ושמואל אמרו לעיל (ב) כדאזיל תיירא דתורי והדר אלא משום דשמעינן ליה לרבי יוחנן שיעור אחר קבעי ליה: **פירש רבי מרינוס משמו.** של רבי יוחנן: **כל שנקראת על שמו.** כל שנקראת (ב) על שדה אחד בלשון יחיד על שמו שקורין לה שדה פלוני שאין אומר שדות פלוני קנה הכל במכוש אחד: **בי גרגותא דפלניא.** כל השדה שהיה הגר משקה מבורו קנה הכל במכוש אחד: **מאי חצובא.** איזה דבר הוא ומאי חשיבותו להחשב כמצר: **שבו תיחם.** בין שבט לשבט בין איש לאיש לפי שאינו יונק לא מכאן ולא מכאן: **לא מנה יהושע כו'.** כדאמר בפ"ק (לעיל דף יד:) יהושע כתב ספרו: **על הגבולין.** כדי להראות התחומין. ופשטיה דקרא אתא לאשמועינן מה טעם חשב אותן עיירות: **כל שהראהו הקדוש ברוך הוא למשה.** בשעת מיתתו כדכתיב ויראהו ה' את כל הארץ את הגלעד עד דן (דברים לד): **חייב במעשר.** דהם הם ז' עממים הכתובים בכל מקום. אבל קיני קניזי וקדמוני שנתנו לאברהם אבינו (ג) בין הבתרים לא יתחייבו במעשר לעתיד לבא כשיחזירם לנו לעתיד כדאמר בב"ר (ג) אי נמי אם כבשו ישראל מהם אחרי מות יהושע כולן פטורין מן המעשר דכתיב התם זאת הארץ אשר נשבעתי וגו' (שם) זאת למעוטי הני שנתוספו לאברהם על השבועה כן נראה בעיני. ואף על גב דרפאים נמי כתיב באברהם לא ממעטינן ליה דהיינו חוי דלא כתיב התם ומצינו שכבשם משה דכתיב (דברים ג) ההוא יקרא ארץ רפאים כלומר היינו רפאים שניתן לאברהם (ג) בין הבתרים: **תניא ר"מ אומר כו'.** כולהו הני תנאי בפירוש דקיני קניזי וקדמוני פליגי: **מתני' נמצאו זוממין.** שבאו ב' ואמרו להם היאך ראיתם חזקה זו והלא באותו הזמן עמנו הייתם במקום פלוני: **משלמין לו את הכל.** כפי דמי קרקע שהיו רוצים להפסידו יגבה מהן כדכתיב (דברים יט) כאשר זמם ולא כאשר עשה לבד קרקע שלו שיטול מן המחזיק: **שנים בראשונה כו'.** דהיינו ג' כתות לג' השנים כת לשנה כת לשנה אם נמצאו זוממים כולם: [ד] **משלשין ביניהן.** כל כת תתן השליש דג' כתות הם וקי"ל [ה] (מכות ה:) אין עדים נעשים זוממין עד שיזומו כולם:

שלשה

אבל פיסלא לא. הקשה ריב"א והלא פיסלא היא כרמלית דבהזורק (גיטין דף עז: ושם ד"ה פליג) מפרש דפיסלא דהוי גבי גט רשות לעצמה כגון דלא גבוה י' א"כ משמע דגבוהה ג'[א] ומסתמא איירי ברחבה ארבעה דלא אשכחן רשות בפני עצמו שהוא חשיב בפחות מארבעה ועמוד גבוה ג' ורחב ד' ברה"ר הוי כרמלית וא"כ אמאי קאמר אבל פיסלא לא וי"ל דמ"מ הואיל וקטן הוא כל כך ומטלטל לא חשיבא לאביי להפסיק בין ב' רשויות בכרמלית (ו)[ב]: **אין שם לא מצר כו'.** אטומאה קאי כדמוכח בהדיא בתוספתא דטהרות (פ"ו) דקתני הנכנס לבקעה בימות הגשמים וטומאה בשדה פלוני אמרו לפני רבי אליעזר הרי היא של רה"י פירש ר' מרינוס משמו כל שיש לה שם בפני עצמה כו'[ג] ולא כפ"ה דפירש משמו דקאמר רבי מרינוס היינו משמו של רבי יוחנן: **העומדות על הגבולים.** אין לפרש על הגבולים של א"י דכמה עיירות חשיב שהם באמצע א"י אלא בגבולים דכל שבט ושבט וכו': **כל שהראהו כו'**[ד]. טפי הוה ליה למינקט מה שתיחם באלה מסעי שמונה עיירות של המצר ושם מפורש היטב תחום של ארץ ישראל: **חייב במעשר.** וא"ת וכלא הוא והלא הרבה כרכים כבשום עולי מצרים ולא כבשום עולי בבל ולא נתחייבו במעשר אע"פ שהראם למשה וי"ל דקסבר קדושה ראשונה קידשה לשעתה וקידשה לעתיד לבא והשתא ניחא שלא תקשי כל לאתויי מאי דאתא לאתויי כרכים שכבשו עולי מצרים ולא כבשו עולי בבל: **לאפוקי מאי.** תימה מאי קאמר לאפוקי מאי והא כל קאמר דמשמע לאתויי וי"ל (ד) דמשהראהו דייק דמשמע לאפוקי וא"ת ולימא לאפוקי חו"ל וי"ל דאין זה חידוש ולכך אמר לאפוקי קיני וקניזי וקדמוני אף על גב דמא"י הם: **הר שעיר עמון ומואב.** תימה דמשמע דעמון ומואב לא כבשום עולי מצרים ובספ"ק דיבמות (דף טז. ושם) אמרינן עמון ומואב מעשרין מעשר עני בשביעית דאמר מר הרבה כרכים כבשו[ה] כו' וקסבר קדושה ראשונה לא קידשה לעתיד והניחום שיסמכו עליהם עניים בשביעית ואין לומר דהתם בעמון ומואב שטהרו בסיחון דהתם נהג שביעית דהיינו עבר הירדן דאמרינן בפסחים (דף נב.) ג' ארצות לביעור יהודה ועבר הירדן והגליל[ו] ואומר ר"ת דעבר הירדן היינו ארץ סיחון ועוג שלא היתה מעמון ומואב[ז] ועוד מתרץ ר"ת דביבמות נמי איירי בעמון ומואב שלא טהרו בסיחון כדהכא[ח] ולא בא לפרש התם אמאי אין שביעית נוהגת שם דהא חוצה לארץ היא אלא לפרש למה מעשרין מעשר עני ולא מעשרין מעשר שני שלא לשנות סדר השנים[ט] דבמס' ידים (פ"ד משנה ג) איכא פלוגתא דר' אלעזר בן עזריה גזר שיעשרו מעשר שני כמו בבבל שלא לשנות מסדר השנים ור"ט גזר שיעשרו מעשר עני כמו במצרים שהיא קרובה מעשרין מעשר עני כדי שיהו עניי ישראל נסמכים עליהם אף עמון ומואב שהם קרובים כו'[י] וא"ת ואמאי לא מייתי ביבמות ההוא טעמא דמצרים דתנן במסכת ידים (שם)[יא] וי"ל דניחא ליה למימר טפי הרבה כרכים כו' דלמ"ד לא קידשה הניחו אפי' מא"י עצמה ליכבש מפני סמך עניים וזה התירוץ עיקר דבהכי מיתרצא דלא קשיא דר"א אדר"א ורבי יהושע אדרבי יהושע[יב] ואין להאריך: **ערדיסקים אסיא כו'.** תימה דמשמע אסיא בחו"ל היא וא"כ היכי קאמר בפ' זה בורר (סנהדרין דף כו. ושם) רבי חייא בר זרנוקי ור"ש בן יהוצדק הוו קאזלי לעבר השנה בעסיא והתניא בפ"ק דסנהדרין (דף יא: ושם ד"ה אין) דאין מעברין אלא ביהודה ובשלמא ר"מ דעיבר שנה בעסיא (מגילה יח:) איכא למימר דלא הניח כמותו בא"י כדאמרינן בברכות (דף סג.) אר"ע אלא ר' חייא ור"ש ליכא למימר דלא הניחו כמותן דהא ר"ל הוי קרי להו רועי בקר וחשודים על השביעית וי"ל דההוא לעבר היינו חישוב כמו ועיבר שלש שנים זו אחר זו דפרק קמא דהתם (סנהדרין דף יב.) תדע דהא שנה שביעית היתה[יג] ותני התם (סוף פ"ק) (דף יב.) דאין מעברין שנים בשביעית[יד]:

משלשין

מסורת הש"ס

א) [שבת פ.], ב) [דף נד:], ג) [סוף פרשה מד], ד) שייך לע"ב, ה) [חגיגה טז:], ו) נ"ל ככרמלית. רש"ש,

הגהות הב"ח

(א) רשב"ם ד"ה אבל פיסלא וכו' שאין גבוה עשרה ואין רוחב כצ"ל ותיבת אמות נמחק: (ב) ד"ה כל וכו' שנקראת שדה א' כצ"ל ותיבת על נמחק: (ג) ד"ה חייב וכו' לאברהם אבינו בברית בין הבתרים: (ד) תום' ד"ה לאפוקי וכו' וי"ל דמה שהראהו:

מוסף רש"י

בשתי רשויות. ושתיהן ר"ה אלא שיש הפסק ביניהם (שבת פ.). **פטור.** דרשויות מחלקות (כריתות יז.). **והוא שיש חיוב חטאת ביניהם.** שמופסקות ברה"י. אבל אם היה כרמלית מפסיקן, כגון קרפף יותר מבית סאתים או בקעה וב' בתים פתוחים אחד לרה"ר זה ואחד לזה והוציא חצי גרוגרת מבית זה לרשות זה וחצי גרוגרת מבית זה לרשות זה שהיא פתוחה לה, חייב, דכיון דלא מפסיק לה רה"י חדא רשותא הוא (שבת פ.). **חצובה.** עשב נאה הוא (ע"ז יד:).

מוסף תוספות

א. דאי לאו הכי הוי כלבוד. גיטין עז: תוד"ה פליג. ב. דיש לחלק בין כרמלית גמור לכרמלית המיטלטל. שם. ג. והנה דברי ר' מרינוס אשר דשם הם דברי ר' מרינוס בכאן. ריטב"א. ד. (עיין בחידושי חת"ס דבר נאה.) ה. עולי מצרים. גמ' יבמות טז. ו. ועבר הירדן היא ארץ סיחון ועוג אלמא שקדשוהו עולי בבל. תוס' יבמות טז. ז. אבל ארץ סיחון שכיבש מעמון ומואב לא קדשו עולי בבל. שם. ועיין רמב"ן. ח. שלא קדשוהו אפי' עולי מצרים. תוס' שם. ט. שלעולם אחר שנה של מעשר עני מביאין מעשר שני והרי בששית מביאין מעשר עני לפיכך ראוי להביא בשביעית מעשר שני. ר"ש ידים פ"ד מ"ג. י. וה"פ וכו' דאמר מר הרבה כרכים וכו'. תוס' שם. יא. מצרים חו"ל, עמון ומואב חו"ל, מה מצרים שהיא קרובה עשאוה מעשר עני כדי שיסמכו עליה עניים אף עמון ומואב כו'. שם. יב. דהא לר' אליעזר מספקא ליה וכו' אי סבר קדושה ראשונה קדשה לעתיד לבא או לא ור' יהושע ס"ל דקדשה לעתיד לבא ואפ"ה אית ליה במס' ידים בעמון ומואב כר"א וכו'. שם. יג. [ד]מדקאמר כהן וחורש משמע שבשביעית היתה. תוס' סנהדרין כו. (עיין ברש"י ד"ה כהן). יד. לפי שמאריכין עליהן איסור עבודת קרקע. רש"י סנהדרין יב.

עין משפט נר מצוה

רנב א מיי' פי"ח מהל' שבת הלכה כד:

רנג ב מיי' פ"א מהל' זכיה הל' יג ועי' בהשגות ובמ"מ ובל"מ טוש"ע ח"מ סי' ערה סעיף ז:

רנד ג מיי' פ"א מהל' תרומות וע"ש כל הפרק:

רנה ד מיי' פכ"א מהל' עדות הלכה ז טור ח"מ סי' לח:

רבינו גרשום

אמר רבה. היכא אמרי' לשתי רשויות פטור הוא שיש חיוב חטאת ביניהן כגון מקום שהוא רה"י בין אלו ב' רשויות הרבים כגון עמוד גבוה י' ורחב ד' מפסיק בין אלו ב' רשויות הואיל דהוא מקום חשוב שאם היה מוציא גרוגרת שלם ביחד מתוכו לרה"ר חייב חטאת להכי יש לו כח להפסיקו כשהוציאן לחצאין דפטור: אבל כרמלית לא. הוי הפסק ומצטרפין וחייב: אפי' פיסלא. הוי הפסק לשבת ולא מצטרפי: פיסלא. היינו חתיכה של עץ שנמוכה מי' ואינה רחבה ד' דהיינו כל שהוא כעין מצר וחצב: רשות שבת כרשות גיטין דמי. מה לענין גט מפסיק שאם זרק לה גט על הפיסלא והיא עומדת על הקרקע או עומדת על הפיסלא וזרק הגט על הקרקע אינו גט עד שיהיו היא וגיטה במקום אחד כך מפסיק נמי לענין שבת בין שני חצאי גרוגרת לפוטרו: אין שם לא מצר ולא חצב. בנכסי הגר והחזיק בה אחד במכושו: מאי. עד היכן קנה: כל שנקראת על שמו. של גר זכה: היכי דמי נקראת על שמו: כל היכא דקרו ליה בי גרגותא דפלניא גר. כל השדה שהיה משקה הגר מבורו זכה זה בה: שבו תיחם. בין איש לחבירו: לא מנה יהושע בספרו. אלא עיירות העומדות על הגבולים של א"י מכלל דאחריני הוי טובא שלא היה יכול להזכירן: קיני וקניזי וקדמוני. דכרת הקב"ה לאברהם אבינו. פטור ממעשר דלא ראם משה דאינן מז' עממין והיינו נמי דרבי מאיר ור"י ור' שמעון: **פיסקא** שנים. מעידים אותו בראשונה. שאכלה שנה ראשונה: ושנים בשנה שניה ושנים בשלישי' ונמצאו זוממין.